

Professioneel Beheer en Bestuur in de Kerk

een besturencursus of vier losse studiedagen op
initiatief van het R.K. Bisdom Haarlem-Amsterdam,
de Stichting KSBW en de Vrije Universiteit

2017

VU UNIVERSITY
AMSTERDAM

Bisdom Haarlem-Amsterdam
(023) 511 26 00
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

**Katholieke Stichting
ter Bevordering van
Welzijnswerk (KSBW)**

**Diocesaan Heiligdom
OLV ter Nood**
(072) 505 12 88
www.olvternood.nl

Inleiding

De Kerk is instituut, sociale beweging, lokale gemeenschap, pijler van de christelijke traditie en cultuur en drager van cultureel erfgoed. Zij zoekt in deze tijd en in een sterk veranderde context opnieuw haar plaats in de samenleving. De geschiedenis van de Volkskerk – met in elke wijk of buurt een eigen lokale gemeenschap en kerkgebouw – breekt haar nu op. Een al te grote versnippering kan een bedreiging vormen voor haar voortbestaan.

Gelukkig wordt zij ook gedragen door een toenemende behoefte aan zingeving en betekenisgeving en een wederopstanding van particulier initiatief in Nederland. Mensen geven veel geld aan goede doelen en zetten zich in hun vrije tijd om niet in voor anderen.

Deze situatie vormt vandaag een uitdaging voor de besturen van de grotere parochies, fusieparochies of samenwerkingsverbanden. Het vraagt om een professionalisering van beheer en bestuur, om bestuurskwaliteiten die deze ontwikkelingen kunnen legitimeren en effectueren en garant staan voor de continuïteit van het pastoraat.

Ben jij:

- **actief** in een Kerkbestuur of Parochiële Charitas Instelling (PCI) en wil je je kennis en vaardigheden verbeteren? Dan bieden wij deze vier studiedagen aan. Het verdient aanbeveling minstens de eerste dag en naar behoefte een of meer van de andere dagen te volgen.

of

- jong en **nog niet bestuurlijk actief**, maar maatschappelijk betrokken en bewogen en wil jij het vak van professioneel besturen onder de knie krijgen? Wil jij dat ook vanuit een katholieke levensovertuiging? Dan bieden wij deze studiedagen als cursus aan met de mogelijkheid een certificaat te verkrijgen.

Jij kunt daarmee bij het Bisdom een gecertificeerd kerkbestuurder worden/ je kwalificeren als potentieel bestuurslid van een kerkelijke organisatie.

Wij bieden een traject waarin je leert:

- het specifieke van de kerkelijke organisatie te kennen. Zij wordt geregeerd door een eigen wetgeving en is anders dan een gewone stichting of vereniging naar burgerlijk recht;
- wat de uitdaging van de Kerk is in deze tijd: een missionaire opdracht in een versnipperd kerkelijk landschap;
- hoe je de financiële basis van de organisatie kunt verstevigen door middel van een duurzaam en 'mission driven' investment beleid;
- wat andere financiële mogelijkheden zijn voor draagvlakverbreding (i.e. fondsenwerving, nalatenschappen, vriendenstichtingen);
- om goed om te gaan met de vrijwillige inzet van veel mensen. De vanzelfsprekendheid van die inzet is voorbij, de bereidheid is vaak onverminderd groot;
- op een planmatige manier gestalte te geven aan de Missionaire opdracht van de Kerk.

Tijdsbesteding

• Voor deelnemers/bestuursleden:

minimaal één, maximaal vier zaterdagen verspreid over het jaar.

of

• Voor cursisten

vier zaterdagen in de loop van een jaar.

Certificaat

Alle cursisten die ter afsluiting een 'plan van aanpak/ reflectie in een eigen bestuur' – al dan niet fictief – hebben geschreven, ontvangen een certificaat, ondertekend door het Bisdom, de Stichting KSBW en de Vrije Universiteit. Zolang de cursus loopt kan men eventueel in een ander jaar een studiedag inhalen om het certificaat te verkrijgen.

Locatie

Diocesaan Missionair Centrum, Hoogeweg 65 te Heiloo

Programma

De studiedagen duren van 10.00 - 16.00 uur.

De dag kan – desgewenst – begonnen worden met het bijwonen van een Eucharistieviering om 9.30 uur in de kapel van het Julianaklooster.

Per dag komen minimaal twee inleiders aan bod.

Je krijgt een lunch aangeboden en kan bij een drankje nog even napraten.

Aanmelding

- **Cursisten** geven zich bij voorkeur op vóór 15 januari 2017.

of

- **Deelnemers** voor de losse studiedagen moeten zich steeds **14 dagen vóór** de betreffende zaterdag opgeven in verband met de voorbereiding en catering. Niet bijtijds opgegeven is dus NIET kunnen deelnemen.

Aanmelding via email: secretariaat@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Kosten

De kosten per module bedragen € 225,-. De totale kosten bedragen € 900,-. De Stichting KSBW neemt deze kosten geheel voor zijn rekening. Het kost jou dus niets. Wie aan de cursus deelneemt moet in principe alle dagen deelnemen om ook een certificaat te kunnen krijgen.

Programma voor 2017

Zaterdag 4 februari 2017

Het besturen van een parochie in de context van vandaag

Ochtend:
Hulpbisschop **Mgr. dr. J. W. M. Hendriks** en
Th. J. van der Steen MBA, algemeen econoom van het bisdom.

Onlangs is een nieuwe diocesane beleidsnota verschenen: 'Ruimte voor de Geest'. Drie aspecten uit deze nota zijn voor deze studiedag van belang:

- wij kunnen de toekomst van Gods Kerk niet geheel plannen. We mogen erop vertrouwen dat er altijd toekomst is;
- we zijn wel verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de gemeenschappen die onder het bestuur van een parochie vallen;
- daar waar de gemeenschappen kwetsbaar klein en financieel zwak geworden zijn (vitaliteitscriteria), moeten we maatregelen durven te nemen met het oog op de continuïteit van het pastoraat.

Middag:
Mr. drs. R. W.L. Russell (KSWB) en een casus R.K. Parochie Amstelland
(**Dr. J. A. ten Rouwelaar** en **drs. A.C.L. Verkleij**)

Wat betekent het goed besturen van een parochie? Hoe liggen de interne relaties en de externe verantwoordelijkheden? Wat zijn de taken? Hoe zit het met bestuurders-aansprakelijkheid? Etc.

Vervolgens kijken we naar een casus uit de praktijk. Waarom heeft men gekozen voor een fusie? Hoe is men omgegaan met kerksluitingen? Wat betekent solidariteit over eigen grenzen?

Zaterdag 8 april 2017

Maatschappelijke en financiële draagvlakvergroting

Ochtend:
Prof. dr. Th.N.M. Schuyt (VU-Amsterdam)

De cursisten/deelnemers worden bekend gemaakt met het begrip, met de geschiedenis van het particulier initiatief in Nederland, de actuele betekenis en de toekomst ervan. De cursisten krijgen cijfermatige overzichten en trends op basis van het onderzoek "Geven in Nederland". De particulier filantropische sector wordt in kaart gebracht en de Nederlandse ontwikkeling wordt in een internationaal kader geplaatst.

Middag:
Drs. B. Stam en **J. van Gerven**

Hoe onderhoudt een kerkgemeenschap in de praktijk een goede relatie met haar leden en donateurs? Inzicht wordt gegeven in een goede geldwerving / Actie Kerkbalans. De parochie beschikt over een Ledenadministratie die klaar is voor een doelgroepenbeleid en koppeling met een financiële administratie.

Zaterdag 23 september 2017

Het eigen van een kerkelijke organisatie en het aansturen van/ omgaan met veel vrijwilligers.

Ochtend:
Mr. M. Wijnbeld

De eigen-aardigheid van een kerkelijke organisatie. Het bestuur van een kerkelijke instelling is net even anders dan een andere maatschappelijke organisatie. De lokale kerkelijke gemeenschap is meer en meer onderdeel van een groter samenwerkingsverband en onderdeel van het bisdom. Het kent daarom eigen spelregels.

Middag:
Prof. dr. L. Meijs (Erasmus-Universiteit Rotterdam)

Een kerkgemeenschap is een lokale vrijwilligersorganisatie die vanuit een groter geheel 'ideologisch' wordt aangestuurd. Dat vraagt om een aparte bestuursstijl. De vanzelfsprekende inzet is er niet meer. Een en ander vraagt in deze tijd een andere aansturing.

Zaterdag 18 november 2017

Bouwen aan de Toekomst

Hele dag:

Drs. M. Spruit, Centrum voor Parochiespiritualiteit en
Ing. P. Donders, Xpand

We zitten in een transitie van (inmiddels voorheen) een Volkskerk naar een Missionaire Kerk. Hoe spelen we in op die nieuwe uitdaging en geven we daar beleidsmatig vorm aan?

- waar gaat het nu eigenlijk om in de parochie?
- missionaire kerk en evangelisatie: inspiratie o.a. vanuit *Evangelii Gaudium* van paus Franciscus
- visie en strategie ontwikkelen voor de parochie & hoe krijg je de mensen mee?

Mgr. J. Hendriks is sinds 2011 hulpbisschop en vicaris-generaal van het bisdom Haarlem-Amsterdam. Hij studeerde theologie en canoniek recht in Amsterdam, Rolduc en Rome. Werd priester gewijd in 1979. Hij heeft verschillende publicaties op zijn naam staan over o.a. het Kerkelijk Recht en Vaticanum II. Hij was werkzaam in het pastoraat, docent aan verschillende grootseminaries en rector van het grootseminarie 'De Tiltenberg'.

Thom van der Steen is de algemeen econoom van het bisdom Haarlem-Amsterdam, daarmee staat hij onder andere aan het hoofd van de Financiële afdeling van het bisdom. Zijn professionele ervaring heeft Thom

opgedaan bij internationale beursgenoteerde bedrijven in senior financiële management posities.

Hij heeft oa een MBA behaald aan TiasNimbas.

Reinier W.L. Russell (1965) studeerde rechten met een specialisatie economie aan de Vrije Universiteit, Amsterdam. In 1990 werd hij advocaat en in 1998 managing partner van Russell Advocaten. Hij is gespecialiseerd in het

ondernemingsrecht en het arbeidsrecht en adviseert grote en middelgrote ondernemingen inzake hun dagelijkse bedrijfsvoering. Hij werkte mee aan verschillende boeken over het ondernemingsrecht en het arbeidsrecht. Enkele hiervan verschenen in de eigen publicatiereeks van Russell Advocaten. Naast zijn werk is Reinier Russell actief in verschillende filantropische organisaties. Hij is mede-initiatiefnemer van de PAO-opleiding "Jong Bestuurstalent voor Filantropische Vermogensfondsen".

Theo Schuyt is hoogleraar Filantropische Studies aan de VU in Amsterdam en daarnaast bijzonder hoogleraar Filantropie en Sociale Innovatie aan de Universiteit van Maastricht. Schuyt heeft in 1993 het onderzoek 'Geven in Nederland' gestart. Vanaf 2001 bekleedt hij de leerstoel 'Filantropische Studies' aan de VU; het is de eerste leerstoel in Europa op dit gebied. Hij is voorzitter van het 'European Research Network on Philanthropy' (ERNOP), bestuurslid van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF), adviseur van de lokale gemeenschapsfondsen in Amstelveen en Maastricht, voorzitter van de Stichting Behoud en Herbesteding Religieus Erfgoed (BHRE), en lid van de Raad van Advies van de Kansspelautoriteit. Meer informatie op de volgende websites: www.geveninederland.nl; www.giving.nl; www.ernop.eu; www.bhre.nl

Baukje Stam studeerde sociologie aan de Universiteit van Tilburg en zij deed daarna een specialisatie in marketing (NIMA C), ze heeft ruim 10 jaar ervaring in fondsenwerving. Zij ondersteunt nonprofit-organisaties

met het ontwikkelen van strategie, marketing en de implementatie daarvan. Ze is zelfstandig adviseur. Ze werkt ook voor parochies en bisdommen en heeft de Leergang Communicatie en Fondsenwerving voor vrijwilligers ontwikkeld. Stam werkte onder meer voor de Wilde Ganzen, de Unie KBO, Terre des Hommes en Artsen zonder Grenzen. Ze is als bestuurslid betrokken bij de Stichting Vrienden van Abrona, die zich inzet voor dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking.

Joris van Gerven is filosoof (UvA) en is opgeleid tot coach/counselor aan het Europees Instituut en de KU Leuven. Als stafmedewerker van het bestuur van een aantal kerkgelegenheden houdt hij zich bezig met de zakelijke

kant van het kerkelijk leven. Zo is hij medeverantwoordelijk voor het opzetten en uitvoeren van de reorganisatie van parochies, stuurt hij medewerkers en vrijwilligers aan en is projectverantwoordelijke op het gebied van kerkrestauratie. Hij implementeert tevens CRM (klantrelatiebeheer) en boekhouding in Microsoft Dynamics bij diverse kerken.

Marieke Wijnbeld studeerde Nederlands Recht aan Universiteit Utrecht, met als specialisatie Privaatrecht. Sinds 2007 werkt zij als jurist voor de Rooms Katholieke Kerk. Zij richt zich op de brede juridische advisering voor kerkelijke instellingen, waaronder bisdommen, parochies en PCI-en. Zij houdt zich bezig met onder andere de Diocesane Regelingen, samenvoeging van parochies, fiscale regelingen voor de RK Kerk, kerkelijk vastgoed, rechtspositieregelingen en regelgeving rondom het beheer van begraafplaatsen.

Mevrouw Wijnbeld heeft een eigen juridisch bureau, MAÄT juridische diensten. Ze is daarnaast o.a. betrokken bij de Raadscommissie Burgers en Samenleving van de gemeente Roermond

Lucas Meijs is bijzonder hoogleraar “Strategic Philanthropy” aan het ECSP en de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit. Daarvoor was hij aan dezelfde universiteit bijzonder hoogleraar “Vrijwilligers-

werk, civil society en ondernemingen”. Meijs is raadslid van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO). Hij publiceert regelmatig over management vragen in de filantropische sector en het vrijwilligerswerk. Hij is verder lid van diverse besturen en raden van toezicht. Meer informatie: <http://www.erim.eur.nl>.

Mirjam Spruit – Borst is stafmedewerkster bij het Centrum voor Parochiespiritualiteit (CPS) in Nijmegen. Daarvoor was zij stafmedewerkster catechese voor het bisdom Haarlem-Amsterdam.

Zij studeerde theologie aan de Faculteit Katholieke Theologie te Utrecht en economie aan de VU te Amsterdam. Mirjam Spruit was jarenlang betrokken bij het jongerenwerk van het bisdom Haarlem-Amsterdam en was een van de organisatoren van de bisdombedevaart naar Rome in mei 2015.

Paul Donders is één van de oprichters en eigenaars van Xpand International, een organisatie die actief is op het gebied van management en leiderschap vanuit een christelijke levensvisie. Xpand International werkt in o.a. Nederland, Duitsland, België, Zwitserland, Oostenrijk en Albanie. Van opleiding is Paul Donders architect. Donders werkt voor ondernemingen en voor non-profitorganisaties en verzorgt seminars. Hij is betrokken bij de rooms-katholieke parochie van Gorinchem.

Bisdom Haarlem-Amsterdam
(023) 511 26 00
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Diocesaan Heiligdom OLV ter Nood
(072) 505 12 88
www.olvternood.nl